

18/10/2017

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 4/2017

Ανδρέας Θεοφάνους
(με τη συμβολή ομάδας εργασίας)

**Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ
Προκλήσεις και Περιορισμοί**

Διαπιστώσεις και Συμπεράσματα

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση και η έρευνα είναι κεφαλαιώδους σημασίας για κάθε χώρα. Η ανάπτυξη της ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Κύπρο πριν από την ίδρυση κρατικών πανεπιστημίων αποτέλεσε μια ιστορική ιδιαιτερότητα καθώς είχε και έχει τη δική της πολυδιάστατη προσφορά στο εκπαιδευτικό και ευρύτερο γίνεσθαι της χώρας.

Σήμερα στην ελεύθερη Κύπρο υπάρχουν 8 πανεπιστήμια, 3 κρατικά και 5 μη κρατικά. Υπάρχουν επίσης πέραν των 40 ιδιωτικών κολεγίων και 4 δημόσιες σχολές ανώτερης εκπαίδευσης. Θα ήταν όμως προτιμότερο να υπήρχαν λιγότερα πανεπιστήμια και κολέγια με μεγαλύτερο αριθμό φοιτητών. Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι η Κύπρος έχει υπογράψει τη Συμφωνία της Μπολόνια και είναι ενεργό μέλος του Ευρωπαϊκού γίνεσθαι και στον τομέα της εκπαίδευσης. Ενώ έχει επιτελεσθεί μεγάλη πρόοδος στον τομέα αυτό τα τελευταία 30 χρόνια, δεν έχει ακόμα υλοποιηθεί ο στόχος της μετατροπής της Κύπρου σε περιφερειακό ακαδημαϊκό κέντρο.

Σύμφωνα με τα τελευταία αναλυτικά στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας, το σύνολο των φοιτητών που φοιτούσαν σε πανεπιστημιακά ιδρύματα στην Κύπρο την ακαδημαϊκή χρονιά 2013-14 ήταν 27.958. Από αυτούς 13.663 (48,86%) φοιτούσαν σε κρατικά ιδρύματα και οι υπόλοιποι 14.295 (51,14%) σε μη κρατικά ιδρύματα. Το ποσοστό των ξένων φοιτητών ήταν 27,85% ή 7.788 φοιτητές. Την ίδια περίοδο ο αριθμός φοιτητών σε κολέγια (κρατικά και μη κρατικά) ήταν 5.716. Απ' αυτούς 2.022 φοιτητές (35,37%) ήταν ξένοι. Όσον αφορά τους Κύπριους που φοιτούν στο εξωτερικό, η τελευταία επίσημη καταγραφή, 2010-2011, αναφέρει ότι σπουδάζουν συνολικά 19.199 φοιτητές σε διάφορες χώρες με τη μεγάλη

πλειοψηφία να προτιμά την Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο. Το ποσοστό των Κυπρίων (ως μέρος του συνόλου) που σπούδαζαν στο εξωτερικό μειώθηκε στο 37,4% το 2010-2011 από το 57,9% που ήταν την περίοδο 1990-91.

Με βάση προκαταρκτικά στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, για το ακαδημαϊκό έτος 2015-16, το σύνολο των φοιτητών στην ελεύθερη Κύπρο ήταν 38.647, εκ των οποίων 31.386 φοιτούσαν σε πανεπιστήμια και 7.281 σε σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στις κατεχόμενες περιοχές το 2015, ο αριθμός των φοιτητών ήταν 81.015 (58,05% από την Τουρκία, 14,81% Τουρκοκύπριοι και 27,14% από άλλες χώρες). Αυτό είναι ενδεικτικό του γεγονότος ότι δόθηκε από την Τουρκία καθώς και τις κατοχικές αρχές ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη του τομέα αυτού τόσο για κοινωνικοοικονομικούς όσο και για πολιτικούς λόγους.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν όλα τα δεδομένα, το κόστος ανά φοιτητή στα κρατικά ιδρύματα κυμαίνεται σήμερα γύρω στις €18.000 ετησίως ενώ στα μη κρατικά κυμαίνεται γύρω στις €8.000. Πριν από την κρίση τα αντίστοιχα ποσά ήταν ψηλότερα – περίπου €20.000 και €12.500 αντίστοιχα. Σε αυτά τα ποσά δεν συμπεριλαμβάνεται η ετήσια φοιτητική χορηγία η οποία δίδεται απ' ευθείας σε φοιτητές. Το 2007-2008 το ολικό ποσό των απ' ευθείας χορηγιών ανερχόταν γύρω στα €87,5 εκατομμύρια. Το αντίστοιχο ποσό το 2014, μετά την κρίση και την υιοθέτηση εισοδηματικών κριτηρίων, μειώθηκε περίπου στα €54,5 εκατομμύρια.

Από τον καιρό της ίδρυσης του μέχρι και σήμερα η κυβέρνηση έχει δαπανήσει πέραν των €2 δισεκατομμυρίων για το Πανεπιστήμιο Κύπρου. Σε αυτό το ποσό δεν συμπεριλαμβάνονται ερευνητικά κονδύλια που έχουν εξασφαλισθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή το ΙΠΕ ή άλλους τρίτους φορείς καθώς και δωρεές που έχουν γίνει από επιχειρήσεις και ιδιώτες. Αν λάβουμε επίσης υπ' όψιν τις δημόσιες δαπάνες και για τα άλλα δύο κρατικά πανεπιστήμια που ιδρύθηκαν πιο πρόσφατα, το ΤΕΠΑΚ και το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, οι δημόσιες δαπάνες για τη λειτουργία των τριών κρατικών πανεπιστημίων ξεπερνούν τα €2,5 δισεκατομμύρια. Ένα από τα ερωτήματα που τίθενται είναι κατά πόσον τα ψηλά αυτά ποσά έχουν αξιοποιηθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Το 2013 σε Έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου αναφέρθηκε, μεταξύ άλλων, ότι οι δημόσιες δαπάνες για την κρατική τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι ψηλές σε απόλυτους και σχετικούς όρους, αντιστακώντας πολύ ψηλούς μισθούς και επιδόματα. Στην ίδια Έκθεση επισημαίνεται επίσης ότι το κόστος ανά φοιτητή στα κρατικά πανεπιστήμια είναι μακράν το υψηλότερο στην ΕΕ. Ως εκ τούτου, μεταξύ άλλων, η Έκθεση εισηγείται την υιοθέτηση διδάκτρων και διαφόρων σχεδίων φοιτητικών δανείων και ενδεχομένως επιδοτούμενων υποτροφιών. Οι εισηγήσεις είχαν ως στόχο τον εξορθολογισμό των δημοσίων δαπανών και τη μείωση των στρεβλώσεων. Εν πολλοίς αυτό δεν έχει υλοποιηθεί ακόμα.

Ενώ παλαιότερα μόλις το ένα τρίτο των νέων Κυπρίων απολάμβανε την τριτοβάθμια εκπαίδευση, σήμερα το ποσοστό αυτό έχει ξεπεράσει τα δύο τρίτα. Επίσης, το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας στην Κύπρο τυγχάνει να είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ. Όμως η χώρα μας βρίσκεται αντιμέτωπη με ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά απασχολησιμότητας νέων αποφοίτων στην ΕΕ.

Οι δαπάνες για την έρευνα παραμένουν καθηλωμένες στο 0,48% του ΑΕΠ. Είναι προφανές ότι ο εν λόγω τομέας δεν αποτελεί προτεραιότητα, παρά το γεγονός ότι αποτελεί ένα από τους πιο ζωτικής σημασίας στόχους της Στρατηγικής της Λισαβόνας. Υπογραμμίζεται επίσης ότι στο Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας οι υφιστάμενες γραφειοκρατικές και χρονοβόρες διαδικασίες δημιουργούν σοβαρές επιπλοκές. Η Κύπρος πρακτικά έχει στερηθεί της δυνατότητας να καταστεί ο τομέας της έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας ένας σημαντικός αναπτυξιακός μοχλός.

Η επικέντρωση γύρω από τη διασύνδεση πανεπιστημίων, κέντρων ερευνών και δεξαμενών σκέψης με τη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε διάφορους τομείς είναι μείζονος σημασίας. Η πολιτεία δυστυχώς δεν δίνει την αναγκαία προσοχή σε αυτή τη διάσταση. Ούτε και κατανοεί επαρκώς τι μπορούν να προσφέρουν τα πανεπιστήμια και οι δεξαμενές σκέψης αν υπάρχει μια αποτελεσματική διασύνδεση με την πολιτεία, την οικονομία και την κοινωνία.

Αξιολογώντας την κρατική φιλοσοφία όπως εκφράζεται με το συναφές νομικό πλαίσιο καθώς και τον εκάστοτε κρατικό προϋπολογισμό καθίσταται προφανές ότι η πολιτεία δεν αντιμετωπίζει ισότιμα την κρατική και τη μη κρατική τριτοβάθμια εκπαίδευση. Έτσι, στην ελεύθερη Κύπρο σήμερα υπάρχουν ιδρύματα, ακαδημαϊκοί και φοιτητές δύο και τριών ταχυτήτων. Ταυτόχρονα δημιουργούνται στρεβλώσεις, αντιφάσεις, ανισότητες και αθέμιτος ανταγωνισμός. Μεταξύ άλλων, αποτελεί αντίφαση η ύπαρξη αφ' ενός του στόχου για μετατροπή της Κύπρου σε περιφερειακό ακαδημαϊκό κέντρο και αφ' ετέρου η απουσία ισότιμης αντιμετώπισης της ιδιωτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και των Κυπρίων φοιτητών από το κράτος. Σημειώνεται συναφώς ότι με βάση το υφιστάμενο προβληματικό μοντέλο μια οικογένεια με ετήσια εισοδήματα ύψους €200.000 και με δύο παιδιά στο Πανεπιστήμιο Κύπρου δεν καταβάλλει δίδακτρα. Αντίθετα μια οικογένεια με εισοδήματα €30.000 και με δύο παιδιά σε μη κρατικά πανεπιστήμια καταβάλλει ετήσια δίδακτρα γύρω στα €16.000, ενώ επιπρόσθετα καταβάλλει και μέρος του κόστους φοίτησης για τα παιδιά που εξασφαλίζουν θέσεις στα κρατικά πανεπιστήμια μέσω της φορολογίας.

Ο τομέας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχει τη δική του ιδιαιτερότητα καθώς είναι δυνατό να καταστεί ένας μοχλός οικονομικής μεγέθυνσης και ευρύτερης ανάπτυξης. Μια τέτοια εξέλιξη θα συμβάλει στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης ψηλών προδιαγραφών, στην αναχαίτιση της δημογραφικής αιμορραγίας και στη μείωση της ανεργίας. Ως εκ τούτου η μετατροπή της Κύπρου σε ακαδημαϊκό κέντρο θα πρέπει να θεωρηθεί ως

μονόδρομος. Με το υφιστάμενο μοντέλο όμως είναι αδύνατο να υλοποιηθεί ο στόχος αυτός ακόμα και μέχρι το 3017.

Στη σημερινή συγκυρία υφίστανται σοβαρές προκλήσεις αλλά και ευκαιρίες. Μεταξύ άλλων, σημειώνεται ότι η Κύπρος δεν έχει ακόμα δημιουργήσει ένα νέο οικονομικό μοντέλο/υπόδειγμα μετά τη μεγάλη οικονομική κρίση της οποίας οι συνέπειες δεν έχουν αντιμετωπισθεί επαρκώς. Επιπρόσθετα, το Brexit αναμένεται να έχει σοβαρές προεκτάσεις σε διάφορα επίπεδα. Η Κύπρος καλείται να προετοιμασθεί επαρκώς για να αξιοποιήσει τυχόν ευκαιρίες στο ευρύτερο εκπαιδευτικό τοπίο.

Εισηγήσεις

Η Κύπρος θα πρέπει να επενδύσει στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και να υλοποιήσει έναν ολοκληρωμένο σχεδιασμό και μία πολιτική διεθνοποίησης όπου να ανταποκρίνεται στα νέα δεδομένα με προγράμματα σπουδών υψηλής ποιότητας και με ελκυστικά δίδακτρα. Ταυτόχρονα υπογραμμίζεται ότι χωρίς την πρωταγωνιστική εμπλοκή του μη κρατικού τομέα η Κύπρος δεν θα καταστεί περιφερειακό ακαδημαϊκό κέντρο. Η αλλαγή αυτή συνεπάγεται νέες προσεγγίσεις ως ακολούθως:

- (1) *Χαμηλότερα Δίδακτρα και Ψηλότερη Ποιότητα:* Για να καταστεί αυτό εφικτό θα πρέπει να διαφοροποιηθεί η υφιστάμενη φιλοσοφία του κρατικού προϋπολογισμού για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Είναι επίσης σημαντικό όπως η πολιτεία ενεργήσει με τρόπο που να προστατεύει την ποιότητα καθώς και τη φήμη της Κύπρου ως ακαδημαϊκού προορισμού.
- (2) *Αλλαγή στη φιλοσοφία του κρατικού προϋπολογισμού και στο υφιστάμενο μοντέλο χρηματοδότησης – προώθηση της ισοτιμίας:* το υφιστάμενο μοντέλο χρηματοδότησης παρέχει πλήρη κάλυψη κόστους φοίτησης για τους προπτυχιακούς φοιτητές που φοιτούν στα κρατικά πανεπιστήμια με τη μορφή αφ' ενός κοινωνικών παροχών και αφ' ετέρου απ' ευθείας χορηγία στα κρατικά πανεπιστήμια. Ένα εύλογο ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσον είναι ορθολογιστικό να δίδεται φοιτητική χορηγία σε φοιτητές για τους οποίους το κράτος καταβάλλει εξ ολοκλήρου τα δίδακτρα τους.

Ο στόχος της παροχής ίσων ευκαιριών δεν μπορεί να υλοποιηθεί με το υφιστάμενο μοντέλο χρηματοδότησης. Εάν το κράτος όντως έχει ως στόχο την παροχή ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην Ανώτερη Εκπαίδευση σε όλους τους πολίτες της θα πρέπει να επιλέξει ένα μοντέλο χρηματοδότησης με ισότιμη μεταχείριση όλων των φοιτητών.

- (3) *Αυτονομία κρατικών και μη κρατικών πανεπιστημίων και ισοτιμία:* Η πολιτεία θα πρέπει να σέβεται την αυτονομία και ισοτιμία όλων των πανεπιστημίων, κρατικών και μη κρατικών. Ένας από τους στόχους είναι η απάλειψη των διακρίσεων μεταξύ κρατικής και μη κρατικής

τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ταυτόχρονα θα πρέπει να υπάρχει η απαραίτητη λογοδοσία απ' όλα τα πανεπιστήμια.

- (4) *Προώθηση της έρευνας, τεχνολογίας και καινοτομίας:* Είναι σημαντικό να ενθαρρύνουμε από νωρίς την καλλιέργεια ανάλογων προσεγγίσεων στα σχολεία, να ενισχυθούν τα κέντρα ερευνών, οι δεξαμενές σκέψης, τα τριτοβάθμια ιδρύματα, ανάλογα με τη συμβολή τους στον τομέα αυτό, και να αυξηθούν τα κονδύλια για την έρευνα. Πέραν από τη διεκδίκηση ερευνητικών κονδυλίων από τους αρμόδιους εθνικούς, ευρωπαϊκούς και διεθνούς φορείς είναι σημαντικό όπως ενισχύονται απ' ευθείας τα κέντρα ερευνών από το κράτος. Στα πλαίσια αυτά η χρηματοδότηση κρατικών και μη κρατικών ερευνητικών κέντρων/δεξαμενών σκέψης είναι δυνατό να γίνεται σύμφωνα με το έργο και την ευρύτερη προσφορά του κάθε ιδρύματος. Επιπλέον, πρέπει να διαφοροποιηθεί ο τρόπος λειτουργίας του ΙΠΕ ώστε να μην αποτελεί τροχοπέδη στην ουσιαστική ανάπτυξη της έρευνας.
- (5) *Μη κερδοσκοπικά μη κρατικά πανεπιστήμια:* Εάν η πολιτεία επιθυμεί να μετατραπούν τα μη κρατικά κερδοσκοπικά πανεπιστήμια σε μη κερδοσκοπικά ιδρύματα, στα πλαίσια μιας νέας προσέγγισης σε σχέση με την κατανομή του προϋπολογισμού για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, τότε θα πρέπει να υιοθετηθούν μέτρα και να δοθούν κίνητρα θεσμικής και οικονομικής φύσεως, τα οποία να τα ενθαρρύνουν να μετεξελιχθούν στα πλαίσια ενός αμοιβαία αποδεκτού οδικού χάρτη.
- (6) *Υλοποίηση της απόφασης για αγγλικά προγράμματα στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και στο ΤΕΠΑΚ με αποφυγή της άνισης μεταχείρισης μη κρατικών πανεπιστημίων:* Η απόφαση για παροχή αγγλικών προγραμμάτων από το Πανεπιστήμιο Κύπρου και το ΤΕΠΑΚ θα εμβαθύνει τις συνθήκες άνισης μεταχείρισης με τα μη κρατικά πανεπιστήμια. Η κατάσταση αυτή θα δημιουργήσει περισσότερες στρεβλώσεις. Η πολιτική αυτή μπορεί να υλοποιηθεί μόνο κάτω από συνθήκες ισότιμης μεταχείρισης φοιτητών καθώς και κρατικών και μη κρατικών πανεπιστημίων.
- (7) *Οργάνωση και διοίκηση πανεπιστημίων:* Είναι σημαντικό να υπάρχει επιλογή του συστήματος διοίκησης (διοριστικό, εκλογικό ή συνδυασμός των δύο) στα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης με στόχο την αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας και την κατάργηση των οποιωνδήποτε πελατειακών σχέσεων. Τα πανεπιστήμια θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να επιλέγουν τα θεσμικά τους όργανα με βάση τη δική τους φιλοσοφία. Ταυτόχρονα θα αποτελούσε θετικό βήμα εάν προωθείτο ένα καλύτερο ισοζύγιο στην κατανομή και διαχείριση των αρμοδιοτήτων μεταξύ διοικητικού και ακαδημαϊκού προσωπικού. Σημειώνεται ότι στα κρατικά πανεπιστήμια όλες σχεδόν οι αρμοδιότητες επικεντρώνονται στον

εκάστοτε πρύτανη ενώ στα μη κρατικά πανεπιστήμια οι ακαδημαϊκοί έχουν λιγότερες αρμοδιότητες. Η σωστή φιλοσοφία περιστρέφεται γύρω από τη διάκριση των αρμοδιοτήτων στα πλαίσια μιας ισοζυγισμένης προσέγγισης.

- (8) *Σχεδιασμός μίας νέας εκπαιδευτικής στρατηγικής μετά το Brexit:* Λαμβάνοντας υπ' όψιν το Brexit καθώς και τις αλλαγές στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο Ηνωμένο Βασίλειο, η Κύπρος βρίσκεται μπροστά σε μία μοναδική ευκαιρία για στήριξη των ακαδημαϊκών της ιδρυμάτων ούτως ώστε οι Κύπριοι φοιτητές να έχουν περισσότερες επιλογές. Μια τέτοια εξέλιξη αποκτά ιδιαίτερη σημασία αν αναλογισθούμε ότι τα βρετανικά πανεπιστήμια αποτελούν τη δεύτερη επιλογή ανάμεσα στους Κυπρίους φοιτητές που σπουδάζουν στο εξωτερικό. Επιπλέον, η συγκράτηση περισσότερων Κυπρίων και η αύξηση των ξένων φοιτητών στη χώρα θα έχει θετικές οικονομικές προεκτάσεις.
- (9) *Συγχώνευση ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης:* Η πολιτεία μπορεί να δώσει κίνητρα για ενθάρρυνση συγχωνεύσεων ιδρυμάτων ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης. Ο μεγάλος αριθμός φοιτητών θα δημιουργήσει κρίσιμη μάζα φοιτητών και ακαδημαϊκών η οποία θα συμβάλει ουσιαστικά στην αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας των ιδρυμάτων αυτών. Θα μειώσει το κόστος λειτουργίας τους (οικονομίες κλίμακας) και θα καταστεί πόλος έλξης ξένων φοιτητών. Μεταξύ άλλων, είναι δυνατόν να δίδεται ετήσια χορηγία για πανεπιστημιακά ιδρύματα που έχουν ένα ελάχιστο αριθμό φοιτητών. Ανάλογη ρύθμιση σε μικρότερη κλίμακα μπορεί να γίνει και για τα κολέγια. Ο ελάχιστος ακριβής αριθμός φοιτητών τόσο για τα πανεπιστήμια όσο και για τα κολέγια καθώς και η ετήσια χορηγία που θα δίδεται θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο έρευνας.
- (10) *Γενναιόδωρα σχέδια υποτροφιών αριστείας:* Είναι πολύ σημαντικό να υπάρξει ένα ολοκληρωμένο γενναιόδωρο σχέδιο υποτροφιών για Κύπριους φοιτητές που σπουδάζουν σε πανεπιστήμια στην Κύπρο με αποκλειστικό κριτήριο την αριστεία.
- (11) *Γενναιόδωρα σχέδια υποτροφιών με βάση τα κοινωνικοοικονομικά κριτήρια στα μη κρατικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης:* Στα πλαίσια της πολιτικής για ίσες ευκαιρίες η πολιτεία καλείται να συμβάλει στην προσπάθεια των νέων για μόρφωση. Νέες και νέοι από χαμηλά και μικρομεσαία στρώματα θα τυγχάνουν στήριξης για να καταβάλουν τα δίδακτρα τους. Ας υποθέσουμε ότι στα πλαίσια της πολιτικής που εισηγούμεθα τα δίδακτρα στα μη κρατικά πανεπιστήμια είναι €5.000 ετησίως και υποβληθεί αίτηση από ένα νέο φοιτητή για μείωση των διδάκτρων στη βάση κοινωνικοοικονομικών αναγκών και η αρμόδια επιτροπή του πανεπιστημίου μειώσει κατά 40% τα δίδακτρα (€2.000). Η πολιτεία μπορεί να συνεισφέρει €1.000 και το πανεπιστήμιο τα υπόλοιπα

€1.000. Έτσι εάν ένα πανεπιστήμιο εγκρίνει €5 εκατομμύρια εκπώσεις στη βάση κοινωνικοοικονομικών αναγκών, η πολιτεία θα καταβάλει το 50%, δηλαδή €2.5 εκατομμύρια.

- (12) *Στοχευμένα οικονομικά κίνητρα:* Να δοθούν κίνητρα ώστε να ενθαρρύνονται οι επενδύσεις ψηλής τεχνολογίας από τα πανεπιστήμια και τα κέντρα ερευνών. Να δοθούν επίσης κίνητρα σε οργανισμούς και επιχειρήσεις που χρηματοδοτούν ακαδημαϊκές έδρες ή κέντρα ερευνών ή ακαδημαϊκά προγράμματα. Ταυτόχρονα είναι σημαντικό να επανέλθουν οι φορολογικές ελαφρύνσεις σε οικογένειες με φοιτητές όπως ίσχυε παλαιότερα. Αυτό μπορεί να λάβει χώρα στα πλαίσια μιας ευρύτερης φορολογικής μεταρρύθμισης καθώς και της διαφοροποίησης της φιλοσοφίας του κρατικού προϋπολογισμού για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- (13) *Δημιουργία ευρύτερων υποδομών:* Χρειάζεται τα πανεπιστήμια να λειτουργούν σε πιο ψηλό επίπεδο ούτως ώστε η Κύπρος να καταστεί ελκυστική επιλογή ως χώρα σπουδών. Χρειάζεται η ανάλογη υποδομή – δημόσιες βιβλιοθήκες, φοιτητικές εστίες, αθλητικές εγκαταστάσεις, ερευνητικά κέντρα και μονάδες κ.ά.
- (14) *Κίνητρα σε ξένους φοιτητές και ακαδημαϊκούς:* Εάν η Κύπρος επιθυμεί να καταστεί ακαδημαϊκό κέντρο ένα ουσιαστικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση θα είναι η απλοποίηση των διαδικασιών εισδοχής ξένων φοιτητών στην Κύπρο. Πέραν τούτου, είναι αδιανόητο, για παράδειγμα, να υπάρχουν σοβαρές δυσκολίες στην έκδοση άδειας εργοδότησης ακαδημαϊκών με ψηλές προδιαγραφές από τρίτες χώρες. Όλα αυτά τα δεδομένα θα πρέπει να αναστραφούν και να επικρατήσει ένα πιο ευνοϊκό περιβάλλον.
- (15) *Έμφαση στην επαγγελματική κατάρτιση:* Χρειάζεται επαναπροσδιορισμός της λειτουργίας των κολεγίων. Οι σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι δυνατό να επαναξιολογήσουν την προσφορά τους στα πλαίσια της μεταλυκειακής εκπαίδευσης και να στραφούν περισσότερο στην επαγγελματική κατάρτιση ατόμων βοηθώντας τους να εισέλθουν στην αγορά εργασίας και να αναπτύξουν ή να αποκτήσουν νέες δεξιότητες. Είναι δυνατό να αυξήσουν την παροχή προγραμμάτων δια βίου μάθησης αναβαθμίζοντας παράλληλα και τον ρόλο τους στην κυπριακή κοινωνία.
- (16) *Συνεχής αξιολόγηση και μελέτη των συναφών ζητημάτων:* Λαμβάνοντας υπ' όψιν την πολυδιάστατη σημασία του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να υπάρχει συνεχής αξιολόγηση και μελέτη των συναφών ζητημάτων. Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει να μελετώνται και να αξιολογούνται οι εξελίξεις σε εθνικό, ευρωπαϊκό αλλά και διεθνές επίπεδο. Μεταξύ άλλων, είναι σημαντικό να εξετασθούν οι προεκτάσεις τυχόν κατάργησης των

εισαγωγικών εξετάσεων στην Ελλάδα και πως θα επηρεασθεί η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Κύπρο. Ταυτόχρονα θα πρέπει να αξιολογηθεί ολοκληρωμένα η πρόσφατη εισήγηση της Πρωθυπουργού της Βρετανίας για παγοποίηση των διδάκτρων στα βρετανικά πανεπιστήμια. Επιπρόσθετα, είναι δυνατό να εξετασθούν ζητήματα όπως κατά πόσον ενδείκνυται η πολιτεία να ενθαρρύνει με οικονομικά κίνητρα φοιτητές να επιλέγουν κυπριακά αντί ξένα πανεπιστήμια.